

ROZVOJ GRAFOMOTORIKY V PROJEKTECH

Martina Fasnerová

DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-693-3.

V loňském roce se na pultech knihkupectví v kategorii odborných publikací objevila kniha Jany Doležalové pod názvem *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Není to první kniha zmíněné autorky zabývající se prvopočátečním psaním u dětí preprimární a primární školy. Danou problematikou se autorka zabývá dlouhodobě. Z těchto důvodů lze konstatovat, že obsah publikace je nadstavbou toho, co doposud autorka vydala.

Rozvoj grafomotoriky u dětí preprimární a primární školy je stále velmi aktuálním a diskutovaným tématem. Autorka se zabývá danou problematikou i z pohledu současného kurikula, což dává dané problematice nový aktuální rozměr.

Publikace je psaná velmi srozumitelně. Je určena pedagogům jak mateřských, tak základních škol, kteří mají zájem na kvalitním rozvoji jemné motoriky u dětí předškolního mladšího školního věku. Je zřejmé, že publikace poslouží i jako velmi dobrý studijní materiál v pregraduální přípravě budoucích učitelů oborů Učitelství pro mateřské školy i Učitelství pro 1. stupeň základních škol. Vzhledem k tomu, že obsahuje kapitolu Rodina, mateřská škola a grafomotorika, poslouží jako inspirace maminkám, které mají zájem na tom, aby bylo jejich dítě v elementární třídě úspěšné a bez grafomotorických obtíží.

Publikace je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se autorka zabývá východisky, která ovlivňují bezproblémový rozvoj grafomotoriky u dětí zmíněné věkové kategorie. Teoretická část obsahuje sedm kapitol, ve kterých řeší autorka témata gramotnosti v předškolním věku dětí, věnuje pohled grafomotorice z pedagogického i psychologického hlediska, zkoumá předpoklady pro úspěšný rozvoj grafomotoriky, zabývá se rozvojem jemné motoriky, a to i z pohledu námětů pro jejich kvalitní rozvoj, a také jedna z již zmíněných kapitol řeší grafomotoriku z pohledu mateřské školy ve spolupráci s rodinou. Teoretická část je završena postavením projektu a projektové činnosti z teoretického hlediska, neboť při realizaci projektů se

setkáváme v praxi s velkými nedostatky a chybami při jejich tvorbě zejména v kontextu současného kurikula. Učitelky mateřských i základních škol zaměňují pojem projekt za monotematickou práci. Přitom projektová činnost je jednou z hlavních metod, prostřednictvím kterých jsou naplňovány nejen klíčové kompetence v preprimárním i primárním vzdělávání, ale také průřezová témata. V souvislosti s rozvojem grafomotoriky se dobře nastavenými projekty rozvíjí kreativita žáků a dobrovolnost při jejich zpracovávání. Je samozřejmé, že nadchnout děti pro daný projekt není jednoduché, dobrá motivace a zájem o spolupráci s ostatními žáky je pedagogickým mistrovstvím nadšených učitelů. Tato kapitola se proto jeví jako velmi nosná a pro publikaci důležitá.

V případě, že učitelky neznají správný postup při tvorbě projektu, autorka publikace nabízí i písemnou přípravu projektu, která by měla mít danou strukturu. Jedním z nejdůležitějších momentů je závěrečná fáze projektu, na kterou se často zapomíná. Zajištěním prezentace výsledků činnosti dětí a vyhodnocení celého projektu i jednotlivých dětí dává důležitou zpětnou vazbu pro pedagogy, kteří projekt s dětmi připravovali. Je potřeba znát potřeby dětí. Tedy co se jim líbilo při práci, co se jim podařilo, co se důležitého dozvěděly i naučily. Jak píše autorka zpětná vazba u projektu poskytne mnoho informací i o dětech.

Praktická část navazuje logicky na teoretickou část, a z těchto důvodů obsahem další kapitoly je konkrétní projektová činnost s příklady projektů pro rozvoj grafomotoriky. Obsáhlá přílohová část má také své nezastupitelné místo, neboť nabízí učitelům mnoho nápadů a již hotových projektů, které lze využít při tvorbě školních vzdělávacích programů.

Publikace je obohacena o mnoho fotografií i dalšího obrazového aparátu, který vhodně doplňuje text a působí velmi názorně s konkrétním ukázkami.

Pedagog má možnost vytvořit si portfolio projektů pro grafomotorický rozvoj dětí předškolního věku. V každém projektu je autorka zaměřuje pozornost na určitý druh materiálu, se kterým děti v průběhu projektu pracují. Mezi zmíněné materiály patří kamínky, oblézky různých velikostí, tvarů a barev, makovice, listy, šátky, provázky, drátky, těsto, hlína, modelína, sláma a nakonec i papír.

Projekt je motivován pohádkou, která vypráví neznámý příběh, v němž hraje daný materiál důležitou roli a prostřednictvím projektu děti řeší jeho cíle. S materiálem je manipulováno tak, aby docházelo k rozvoji jednoduchých tělesných i grafomotorických cvičení v rytmu říkadel, k rozvoji smyslového vnímání, správného úchopu psacího náčiní a zároveň k získání zkušeností

a prožitků s různými druhy materiálů. Děti zažívají zkušenosti všemi svými smysly, což podporuje jejich zručnost a kreativitu. V projektech dochází k naplňování nejen kognitivních didaktických cílů, ale také psychomotorických a afektivních současně. Přitom autorka klade důraz i na naplňování klíčových kompetencí žáků. Vše je doprovázeno jednoduchou rytmizací říkadel a jednoduchých lehce zapamatovatelných veršů. Dochází k rozvoji estetického vnímání dětí pro další rozvoj jejich osobnosti.

Autorka poskytuje odbornou literaturu určenou nejen k obohacení teoretického základu, ale přímo k jednotlivým projektům i pro práci s různými materiály, se kterými v rámci navržených projektů učitelé i děti pracují. Činnost, kterou autorka popisuje, je určena pro děti běžné populace.

Nabízí se téma k zamyšlení. Jak by projektová grafomotorická činnost oslovila nadané děti? Mimořádně nadané děti se v předškolním věku naučí samy z vlastní iniciativy a potřeby číst a psát. Vzhledem k tomu, že se tyto děti učí bez vnějšího zásahu a metodické podpory, učí se globálně a genetickou metodou. Samoučení v oblasti grafomotoriky však není bez následných obtíží. Většinou si děti zafixují špatný úchop psacího náčiní, a to má za následek jejich vyšší psychomotorickou zátěž a snadnější unavitelnost. I nácvik jednotažného lineárního písma v 1. ročníku základního vzdělávání je poté velmi náročné, neboť děti, které se samy naučí psát globálně, velkými tiskacími písmeny, považují přeučování do psací podoby písma za zbytečné a velmi namáhavé. Je však možné, že kdyby byly výše zmíněné děti vzdělávány v preprimárním vzdělávání pozitivní grafomotorickou činností prostřednictvím projektů, dosahovaly by lepších výsledků v oblasti jemné motoriky. V současné době se u nadaných dětí projevuje ve výše zmíněné činnosti spíše apraktičnost, což jejich výkon limituje. I tímto tématem by se nyní měli odborníci na danou problematiku zabývat.

Závěrem lze konstatovat, že publikace Jany Doležalové pod názvem *Grafomotorika v projektech*, je velmi zdařilou publikací, kterou můžeme doporučit všem, kterým záleží na tom, aby rozvoj dětí v oblasti grafomotoriky byl kvalitní a bezproblémový. Je určena jak odborníkům – pedagogům elementaristům, tak i studentům pedagogických fakult a v neposlední řadě i rodičům, kterým není rozvoj jejich dětí v oblasti grafomotoriky lhostejný.

Kontakt na autora

PhDr. Martina Fasnerová, Ph.D.

Katedra primární pedagogiky, Pedagogická fakulta UP v Olomouci

E-mail: martina.fasnerova@upol.cz